

**RASSISMI JA SALLIMATUSE VASTU
VÕITLEMISE EUROOPA KOMISJON**

**ECRI ÜLDSTRATEEGIA SOOVITUS
NR 4:**

**RIIKLIKUD UURINGUD
POTENTSIAALSETE OHVRITE
SEISUKOHAST DISKRIMINEERIMISESE
JA RASSISMI ILMINGUTE ESINEMISE KOHTA**

Strasbourg, 6 märts 1998

Secretariat of ECRI
Directorate General of Human Rights and Legal Affairs
Council of Europe
F - 67075 STRASBOURG Cedex
Tel.: +33 (0) 3 88 41 29 64
Fax: +33 (0) 3 88 41 39 87
E-mail: combat.racism@coe.int

Külastage meie kodulehekülge: www.coe.int/ecri

Rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjon,

viidates Euroopa Nõukogu riigipeade ja liikmesriikide valitsuste poolt vastuvõetud deklaratsiooni nende tippkohtumisel, mis leidis aset Viinis 8.-9. oktoobrini 1993;

juhtides tähelepanu, et nimetatud deklaratsiooni rassismi-, ksenofoobia-, antisemitismi- ja sallimatusevastane tegevuskava kohustab Ministrite Komiteed looma rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni, kes on muu hulgas volitatud andma liikmesriikidele üldstrateegia soovitusi;

tuletades samuti meelde lõppdeklaratsiooni ja tegevuskava, mis võeti vastu Euroopa Nõukogu liikmesriikide riigipeade ja valitsuste teisel tippkohtumisel, mis leidis aset Strasbourg'is 10.-11. oktoobrini 1997;

rõhutades, et see lõppdeklaratsioon kinnitab, et Euroopa Nõukogu liikmesriikide eesmärgiks on ehitada vabam, tolerantsem, õiglasem Euroopa ühiskond ja et see kutsub rassismi, ksenofoobia, antisemitismi ja sallimatuse vastase võitluse tõhustamisele;

meelde tuletades, et oma üldstrateegia soovitus nr 1 kutsus ECRI liikmesriike üles, järgides vajalikul määral andmekaitse ja privaatsuse kaitse alaseid Euroopa seadusi, määrusi ja soovitusi, koguma andmeid, mis aitaksid hinnata rassismi, ksenofoobia, antisemitismi ja sallimatuse suhtes eriti tundlike gruppide olukorda ning kogemusi;

soovitab liikmesriikide valitsustel astuda samme kindlustamiseks, et korraldataks riiklikke uuringuid potentsiaalsete ohvrite seisukohast rassismi ja diskrimineerimise ilmingute esinemise kohta, juhindudes käesoleva soovitusel lisas toodud juhistest.

rõhutades, et statistilised andmed rassistlike ja diskrimineerivate tegude ning vähemusrahvuste olukorra suhtes kõigis valdkondades on eluliselt tähtsad strateegia formuleerimise ja probleemide identifitseerimise seisukohalt;

veendunud, et selliseid statistilisi andmeid peaksid täiendama seisukohad, arvamused ja arusaamad;

arvestades, et lisaks küsitlustele rahvastiku hulgas, esindavad uuenduslikke ja väärtuslikke infoallikaid eesmärgistatud vaatlused, mis tuvastavad võimalike ohvrite kogemusi ja arusaamu rassismi ja sallimatuse osas;

arvestades, et selliste uuringute tulemusi võidakse kasutada mitmel moel, et esile tõsta probleeme ja parandada olukorda;

arvestades pealegi, et võimalike ohvrite kogemused ja arusaamad on olulised nii kogu rahvastikule kui haavatavatele gruppidele enestele;

tervitades fakti, et selliseid uuringuid juba korraldatakse mitmes liikmesriigis;

märkides, et selliste uuringute korraldamine kogu Euroopas annaks üksikasjalikuma pildi rassismist ja sallimatusest nii riigi kui ka Euroopa tasandil;

Lisa ECRI üldstrateegia soovitusete nr 4

Juhised riiklike uuringute korraldamiseks potentsiaalsete ohvrite seisukohast rassismi ja diskrimineerimise ilmingute esinemise kohta

I. Uuringute üldsuunad

1. Selles soovitusel on visandatud uuringu üldtüüp, et saada ettekujutus rassismist ja diskrimineerimisest tegelike ja võimalike ohvrite vaatenurgast. See uuenduslik lähenemine hõlmab uuringu läbiviimist mitmete rassismi, ksenofoobia, antisemitismi ja sallimatuse aktide suhtes eriti haavatavate gruppide liikmete seas, sealhulgas küsimustega, mis on suunatud nende diskrimineerimise ja rassismi kogemise esiletoomiseks ning nende tajutavaid erinevaid ühiskonnaaspekte. Järelkult peegeldavad sel teel kogutud tõigad haavatavate gruppide liikmete arusaamu ja kogemusi. Selline info võib oluliselt täiendada ja rikastada arvandmeid rassistlike intsidentide ja diskrimineerimisilmingute kohta mitmetes eri valdkondades, infot üldsuse seisukohtade ja arvamuste kohta vähemusrahvuste suhtes ning rassismi ja sallimatuse muude nähtuste kohta.

II. Praktiline uuringute korraldus

2. Selliste uuringute läbiviimine ning rakendamine võiks olla usaldatud niisuguste institutsioonide uurijatele, kellel on varasemaid kogemusi rassismi ja sallimatuse vallas, või vastava ala uurimisinstituutidele.
3. Vähemusrahvuste grupid, mis on valitud uuritavateks kategooriateks sõltuvalt kohapealsest olukorrast, võivad hõlmata näiteks immigrantide gruppe, rahvusvähemusi ja/või teisi haavatavaid gruppe.
4. Valides uuritavaid kategooriaid ehk gruppe, võivad arvessevõetavad faktorid hõlmata grupi suurust ning juba olemasolevat informatsiooni kohta diskrimineerimisilmingute kohta, mida eri grupid kogevad (näiteks tööjõustatistika, info diskrimineerimiskaebuste kohta).
5. "Kontroll-" või "kontrastgruppide" kaasamine võib olla otstarbekas, et tuua näiteks põhimõttelisi võrdlusi: näiteks võib vaatluse alla võtta ka vähemusrahvusgrupi, kellel üldiselt ei tundu esinevat diskrimineerimise- ja rassismialaseid probleeme.
6. Adekvaatne rahvastikustatistika, mis sisaldab sellist informatsiooni nagu sünnikoht, etniline päritolu, usulised tõekspidamised, emakeel, kodakondsus jne, hõlbustab uuringu läbiviimist. Kui sellised andmed ei ole saadaval, peaksid olema kättesaadavad alternatiivsed identifitseerimisvahendid ja asjakohased näitajad.
7. Peab arvestama sellega, et osad grupid, mis võivad olla eriti suures ohus rassismi ja diskrimineerimise seisukohalt - näiteks illegaalsed immigrandid - võivad sellise uuringu jaoks olla väga raskesti kättesaadavad.

III. Uuringu kavandamine

8. Lisaks sotsiaal-majandusliku taustaga ja teistele faktiküsimustele võivad vaatluse all olla ka järgnevad küsimustekategooriad:
  - küsimused, mis käsitlevad konkreetseid olukordi, nagu kontaktid mitmete ametiasutustega (näiteks politsei-, tervishoiu-, sotsiaal- ja haridusasutused), samuti teiste institutsioonidega (pangad, eluasemeagentuurid) ja teiste ettevõtetega (tööandjad, restoranid, meelelahutusasutused, poed); küsimused võivad käsitleda, mitu korda teatud aja jooksul (viimase aasta, viimase viie aasta jooksul) on vastajad kui vähemusrahvuste esindajad kogenud ebaõiglast kohtlemist, ning millist ebaausat kohtlemist nad on kogenud;
  - küsimused võimalustest osalemisest ühiskonnas võrdsetel alustel, teadlikkus vähemusrahvuste olukorra parandamise eri meetmetest ning sellest, milliseid vastavatest võimalustest on juba realiseeritud (valdkonnad, kus on kasutusel näiteks võrdsed võimalused haridus- ja kutseharidusalaseks väljaõppeks, tööturul konkureerimiseks);
  - küsimused suhtumise kohta: uuringuteemad võivad vajadusel hõlmata usaldust eri institutsioonide vastu, suhtumist immigratsiooni- või vähemusrahvuste poliitikasse, riigi määratlemist rassistliku või ksenofoobse riigina, usuliste tõekspidamistega seotud probleeme, arvamusi teiste gruppide kohta, raskusi enamuskogukonnaga kontakte luues, asukohamaa ja päritoluriigi identifitseerimine, paigalejäämise või tagasipöördumise plaanid, kus vaatlusalune tunneb end rohkem "kodus", jne. Selliste teemade kaasamine võimaldab tuvastada suhet kogetud diskrimineerimise määra ja mitmesuguste suhtumiste ja vaadete vahel.
9. Peab märkima, et sellised küsimused peegeldavad peamiselt diskrimineerimise *subjektiivseid kogemusi* puudutavaid andmeid. Igal juhul on äärmiselt raske uurida diskrimineerimisakte objektiivselt ja *in vivo*, nii nagu nad tihtipeale esinevad. Andmed subjektiivselt kogetud diskrimineerimise kohta on väärtuslikud indikaatorid, eriti juhul, kui neid on võrreldud teistest infoallikatest nagu töötusstatistika, politsei protokollid, registreeritud kaebused jne pärinevate andmetega.

IV. Jätkuuringud

10. Teatud vaheaja järel võib uuringut uuesti läbi viia, selgitamaks välja diskrimineerimise ja rassismi ilmingute muutumist ajas või hõlmamaks uusi gruppe.
11. Uuringu tulemusi võib kasutada mitmel moel, näiteks: esile tõsta valdkondi, kus oleks eriti vajalik rakendada meetmeid; asjassepuutuvate gruppide kogemusi ja vajadusi arvestava poliitika väljatöötamine ja väärtustamine; üldsuse teadlikkuse tõstmine ja arusaamise parandamine diskrimineerimisest selle ohvrite seisukohalt nähtuna; teatud elualade (politsei, tööandjad, teenusepakkujad jne) töötajate teadlikkuse suurendamine sellest, kuidas vähemusrahvused tajuvad nende institutsioone ja tegevust.

